

DOI:

ПРОБЛЕМА НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ
ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

К. Г. Кудряшова – студентка

Науковий керівник — канд. соц. наук, Колотова Л. В.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Реалії сьогодення демонструють нам зміни в системі освіти, викликані пандемією і поширенням коронавірусної інфекції. Масштабність поширення вірусу занурила всіх учасників освітнього процесу в, так звану, ситуацію виклику, коли університети були змушені перейти з традиційної системи освіти до дистанційної.

На даний момент актуальною є проблема навчальної мотивації студентів дистанційного навчання, а також пошук способів підвищення мотивації навчання за допомогою опосередкованого комп'ютерними технологіями педагогічного спілкування.

Система дистанційного навчання є багатofункціональною, керованою, соціальною, цілісною, відкритою педагогічною системою, що постійно розвивається. Ефективність даної системи навчання, як і традиційної системи освіти, тісно пов'язана з внутрішньоособистісними якостями студентів, серед яких найважливіше місце займає навчальна мотивація, яка визначає діяльність учнів і стимулює їх навчальну активність.

Проблема мотивації є однією з ключових в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях, бо саме вона запускає, спрямовує й підтримує активність учнів у навчальній діяльності. Мотиви навчання мають прямий вплив на інтенсивність освітньої діяльності, а також на її регулярність. У процесі навчальної діяльності в мотиваційній сфері студента виділяються мотиви, які включають відношення до професії, навчальної діяльності, навчальних дисциплін і до освітнього процесу в цілому [2].

Мотивація студентів до освоєння та використання дистанційних освітніх технологій пов'язана з наступними психолого-педагогічними чинниками: наявність здатності планувати і виділяти час на навчання, наявність власної стратегії навчання, здатність розуміти навчальний матеріал, організованість та самодисциплінованість, можливість взаємодіяти з іншими учасниками дистанційного навчання. Посилення кожного з перелічених чинників призводить до значного підвищення загальної мотивації студентів до навчання, що допомагає їм вдало здійснювати навчальну діяльність.

У 2020 році В.Н.Панферов, С.А.Безгодова, С.В.Васильєва, А.С.Іванов, А.В.Микляєва провели дослідження з вивчення

взаємозв'язків між оцінками онлайн-лекції, якістю засвоєння навчального матеріалу й академічної мотивацією студентів. У процесі цього дослідження студенти оцінювали аудиторну лекцію і її відеозапис за параметрами «інтерес», «змістовність» і «корисність», після чого проводилося порівняння оцінок, а також обсягу відтвореного навчального матеріалу. Кореляційний аналіз дозволив відзначити, що взаємозв'язки між характеристиками мотивації студентів і сприйняття лекції в форматах аудиторного заняття і перегляду відео розрізняються. Значущими корелятами оцінок лекції та обсягу сприйнятої інформації у форматі аудиторного заняття виявилися характеристики мотивації досягнення, а для лекції, з якою студенти знайомилися в форматі перегляду відео, до них увійшли характеристики актуального професійного досвіду, професійних планів, а також пізнавальної мотивації із негативним знаком [3]. Саме тому проблема мотивації студентів дистанційної форми навчання є дуже актуальною та потребує швидких та якісних вирішень.

У традиційній системі навчання педагог може орієнтуватися на ознаки зацікавленості студентів: швидкість їх включення в групову роботу, готовність до виконання завдань, наявність питань з теми заняття, участь у дискусіях, висловлення своєї точки зору. В умовах дистанційної освіти процес навчання вимагає вже сформованої мотивації учнів, а також наявності у них навичок планування, самостійного вивчення та аналізу інформації.

У ситуації, коли студент здатний регулярно виділяти час для дистанційного навчання, планувати і своєчасно виконувати завдання, можна вважати, що ступінь його мотивації до навчання високий. Але відсутність постійної підтримки, а також вплив деструктивних чинників можуть стати причиною невпевненості в собі і зниження навчальної мотивації.

У роботах вітчизняних і закордонних дослідників показана ефективність застосування моделі підвищення навчальної мотивації, розробленої Дж. Келлером. Дана модель навчання включає чотири компоненти: увага, значність, впевненість, задоволеність [1]. Ґрунтуючись на моделі Дж. Келлера, можна сформулювати прийоми, що сприяють подоланню студентами проблемних ситуацій, а також підвищують навчальну мотивацію в процесі віртуальної взаємодії з педагогом:

1. Мотивувати учнів, надаючи їм регулярний і своєчасний зворотний зв'язок, відповідати на питання, в тому числі, безпосередньо не пов'язані зі змістом дисципліни.

2. Стимулювати інтерактивні форми навчання.

3. Допомогати студентам в усвідомленні власних ресурсів і цілей, показувати їх цінність, приймати власну допоміжну роль в процесі навчання.

4. Надавати студентам можливість ділитися своїми цілями і навчальними інтересами з іншими студентами, допомагаючи, таким чином, усвідомлювати значність навчання і власний рівень навчальної мотивації.

5. Якщо можливо, адаптувати навчальний матеріал відповідно до виявлених інтересів і потреб студентів.

6. Заохочувати та зміцнювати в учнів інтерес до процесу навчання, використовувати приклади, що мають безпосереднє відношення до попередніх знань і особистого досвіду студентів.

7. Підтримувати і підвищувати самооцінку студентів, невпевнених у своїх силах, створювати можливість для досягнення успіху в рамках наявного часу і ресурсів.

8. Підкреслювати активну роль і відповідальність студентів за результати дистанційного навчання, показувати, що успіх є результатом їх особистих зусиль.

9. Організовувати спільний аналіз проміжних результатів навчання студентів, давати інформативну зворотний зв'язок, обговорювати можливості практичного застосування отриманих знань, а також шляхи саморозвитку, самовдосконалення.

Регулярний контакт із педагогом і учнями в межах освітньої програми, що реалізується в режимі прямого і зворотного зв'язку, дозволяє підтримувати високий рівень навчальної мотивації.

За результатами теоретичного дослідження можна зробити висновок: основними напрямками впливу педагога на мотиваційну сферу студентів дистанційної форми навчання є допомога в усвідомленні важливості і значності навчання, підтримка впевненості в собі, стимулювання почуття задоволеності навчальною діяльністю та привернення уваги студента за допомогою комп'ютерних технологій.